



AAN DE VLIETLAAN EN DE ESLAAN

De villa's van Van Vliet

Willem Cornelis van Vliet, die als commissionair in Parijs werkzaam was, kocht in 1877 het terrein begrensd door de Esiaan, de bebouwing aan de Brinklaan, de Veersloot (nu de Veerstraat) en de spoorlijn.

Hij liet er op kavels loodrecht op het spoor vijf villa's bouwen: in 1878 villa Willem Barentz op de kavel parallel aan de Veersloot, in 1879 op kavels daarnaast de villa's Wilhelm Tell, Benjamin Franklin en James Watt en in 1880 villa Cornelishove, vernoemd naar zijn zoon Cornelis, die de eerste steen van deze villa legde. Van Vliet liet parallel aan het spoor ook een toegangsweg naar de villa's aanleggen, die liep van de Stationsstraat naar de Nassaulaan: de naar hemzelf vernoemde Vlietlaan. Aan de zuidkant van de Esiaan, die toen nog S-laan heette, liet Van Vliet in dezelfde tijd eveneens vijf villa's bouwen. Deze villa's heetten (van het spoor naar de Brinklaan) Java, Sumatra, Insulinde, Borneo en Celebes.

De Franse crisis

Het vinden van huurders voor deze villa's was geen enkel probleem. In januari 1882 dwong een beurscrisis in Frankrijk Van Vliet ertoe met zijn gezin in Bussum te gaan wonen. Het gezin nam zijn intrek in villa Wilhelm Tell.



■ Overzichtsfoto uit 1925. Links naast het spoor de Vlietlaan. Van onderaf de villa's Willem Barentz, Wilhelm Tell (achter theater Novum), Benjamin Franklin, de Autokluis en de villa Benvenuti (Cornelishove). Aan de Esiaan boven de Mariakerk nummer 1 en nummer 3 en dan het rijtje 7, 9, 11, 13 en 15. Nummer 5 staat achter nummer 7 en is op deze foto niet goed zichtbaar. Het pand op de hoek van de Vlietlaan bestond in 1882 nog niet. FOTO ARCHIEF GOOI EN VECHTSTREEK.

In september van dat jaar bleek echter, dat de crisis ook de Nederlandse hypotheekbanken raakte: zij moesten de onderpanden van

hun hypotheek gaan veilen. Dit dwong Van Vliet ertoe, de grond en de villa's te verkopen. Omdat hij de opbrengst van de veiling in september, 94.433 gulden, te laag vond, probeerde hij het in december opnieuw, waarbij hij uiteindelijk genoeg moest nemen met een nog lagere opbrengst.

Villa's Vlietlaan

De villa's aan de Vlietlaan zijn inmiddels allemaal verdwenen. Villa Willem Barentz (op nummer 2) heeft bestaan tot 1932. Op het terrein liggen nu het Hemagebouw en het Julianaplein. Op het terrein van villa Wilhelm Tell op nummer 4 verrees al in 1913 het theater Novum. Dit theater stond half voor de villa, hetgeen de toenmalige gebruikers, de Vereniging Fröbelinrichting, die vanaf 1900 in de villa gevestigd was, kennelijk niet stoorde. De directrice, mej. C. Winterterp, ving tot 1920 kinderen op in de villa. De villa bleef tot 1969 bewoond en werd daarna afgebroken om plaats te maken voor winkelpanden. Theater Novum sloot in 1967 en is in 1974 gesloopt. Villa Benjamin Franklin op nummer 6 werd in november 1981 gesloopt (het nummer was toen 12). Ervoor in de plaats kwam de parkeergarage achter de Hema. De villa James Watt op nummer 8 verdween al eerder. Op 1 mei 1924 opende de firma Kok op het terrein van deze voormalige villa de 'Autokluis', een terrein met 44 garageboxen, dat via een onderdoorgang ter hoogte van het huidige nr 42 bereikbaar was. De naam van villa Cornelishove op nummer 10 veranderde al snel in 'De Riepel' en werd in 1907 'Pen-

sion Benvenuti'. Deze villa maakte in 1931 plaats voor winkel- en opslagpanden.

Villa's Esiaan

Een aantal van de Van Vliet-villa's

Eric Bor



■ Villa Esiaan 9 uit 1880 in 2015. FOTO: JAAP VAN HASSEL.



■ Villa Esiaan 11 uit 1880 in 2015. FOTO: JAAP VAN HASSEL.



■ Villa Willem Barentz vlak voor de sloop in 1932. Links zijn de contouren van theater Novum zichtbaar en rechts nog een klein stukje van villa Wilhelm Tell.



■ Villa Benjamin Franklin.

aan de Esiaan heeft de tand des tijds wel doorstaan. Villa Celebes stond op nummer 7. Deze villa heeft in 1980 plaats gemaakt voor het grote pand dat er nu staat. De villa op nummer 9 die ooit Borneo heette, staat er nog steeds. Hetzelfde geldt voor de villa met het torentje op nummer 11. De naam van deze villa, Insulinde, zal des tijds al snel zijn veranderd, want in 1898 werd aan de overkant op nummer 12 een villa gebouwd, die ook die naam kreeg. Deze villa aan de overkant brandde in november 1973 geheel af en werd in 1984 vervangen door een appartementengebouw. Villa Sumatra op nummer 13 werd in 1906 verbouwd en geschikt gemaakt voor dubbele bewoning, zodat de villa sindsdien de nummers 13 en 13a heeft. Villa Java op nummer 15 maakte in 1920 plaats voor de villa Blighty, die er nog steeds staat.

Bronnen:

Cornelis D. van Vliet, *De wereldcrisis van 1882* (z.j.); Jehanne van Woerkom, 'Vlietlaan 12' in: *Van dorpsgezicht naar stadslandschap* (1987) p. 32; De Gooi en Eemlander van verscheidene data; plattegronden, adresboeken, foto's en bijschriften uit Archief Historische Kring Bussum en Archief Gooi en Vechtstreek en waarneming vanaf de straat in 2025.